

▶ ПОЛТАВА:

Написав про білу хату, що стала чорною і обернулася на домовину...

У селі Солонича, що поблизу Лубен, на фасаді Будинку культури вчистю відкрили меморіальну дошку видатному землякові — письменнику Василю Барці (на знімку). У такий спосіб за ініціативою громадської організації «Світанок» і Північно-Східного міжрегіонального відділу Українського інституту національної пам'яті, яку підтримали керівники та депутати місцевої громади, фактично повернувся в рідний край автор першого у світовій літературі масштабного професійного прозового твору про Голодомор 1932—1933 років *Василь Очерет* (таким було справжнє прізвище митця слова).

Після того, як ще замолоду залишив отчий дім і, закінчивши духовне училище та педагогічний технікум, учителював на Донбасі, читав лекції на філфаці Ростовського університету, дістав тяжке поранення під час Другої світової, потрапив у табори для переміщених осіб на території Німеччини й Австрії... Та, зрештою, майже півжиття мешкав у США, де й відійшов у вічність 2003 року.

Перший том роману «Жовтий князь», який сам письменник тоді ще називав повістю, надрукував у закордонному видавництві «Сучасність» 1962 року. То

була позначена потужним талантом, глибоким осмисленням дійсності й життєствердним стрижнем художня розповідь про трагічну долю української родини в часи масового людинобивства голодом. За образним висловом автора, він відтворював історію «однієї білої хати, що стала чорною і обернулася на домовину». Попри те, що під час Голодомору письменник не жив у селі, ті страхітливі події він описав із вражаючою достовірністю. Адже про все йому в деталях розповіли брат й інші живі свідки, з якими зустрічався в таборах для переміщених осіб, а також за океаном.

За іронією долі перше в нашій державі офіційне всеукраїнське місце пам'яті жертв Голодомору 1932—1933 років з'явилося у серпні 1990-го поблизу рідного села Василя Барки. Тоді, в часи радянської перебудови, компартійні вожді України, ніби за рятівну соломинку, вхопилися за ініціативу письменників насипати під Лубнами, за кількасот метрів від Мгарського монастиря, символічний Курган Скорботи. Намагаючись видати себе ледь не за головних відкривачів шокуючої правди про такі собі «перегини» сталінщини та не допустити реального засуд-

ження комуністичного режиму й компартії, які були справжніми творцями Голодомору.

Курган насипали, тимчасовий дзвін біля нього встановили. А про уродження тих місць та його «Жовтого князя», звісно, «забули»... Бо ні з цього роману, який також можна вважати виразом людиноненависницької комуністичної системи, ні з імені його автора офіційного табу тоді ще не зняли. Тож і на свою малу батьківщину Василь Барка, який завжди і всюди залишався українцем і працював задля України як письменник, поет, перекладач, релігійний філософ (навіть у вільному світі він фак-

тично ігнорував мирську суєту, накопичення матеріальних благ і помер у старечому домі як самотник) почав повертатися тільки після здобуття нашою державою незалежності.

Зокрема, уривок із роману «Жовтий князь» опублікували в художньо-документальному збірнику «Дзвін вічної пам'яті», який видали за кошти тамтешньої Засульської сільради. Стенд, присвячений видатному землякові, з'явився у музеї Засульського ліцею. Розміщений він в одній із кімнат, яку облаштували на пошанування пам'яті земляків — жертв Голодомору. Водночас меморіальна дошка в рідному селі

письменника та, власне, наша пам'ять про нього й про описані митцем слова страхітливі реалії мають стати запорукою того, що такі жахіття на родючих полтавських чорноземах і в Україні загалом уже ніколи не повторюватимуться. На цьому під час урочистостей з нагоди відкриття меморіальної дошки наголошували практично всі промовці.

Василь НЕЇЖМАК.

На знімку: старшокласниця Засульського ліцею Валерія Лук'яненко розповідає про видатного земляка біля присвяченого йому стенду, що розміщений у музеї навчального закладу.

Фото автора та з відкритих джерел.

